

Dels sentiments i les passions

Charles Dickens. *Una història de dues ciutats*. Editorial Edhasa. Barcelona, 1991. 422 pàgs.

De tant en tant, a les pàgines literàries de la premsa escrita els entesos fan una tria de quines són, al seu parer, les novel·les amb les millors frases inicials. Per la meua banda la tria fa temps que la tinc decidida i ben pensada. *Una història de dues ciutats* de Dickens n'és una. Val a dir que en aquest cas no és tan sols la frase inicial: cal incloure-hi, en aquesta tria, les tres pàgines que fan de pròleg. Senzillament magistrals. Pàgines que ens permeten d'afirmar una altra vegada, i pel cap baix, que la novel·la ja no és el que va ser. I si no, que algú em digui qui dels *moderns*, *postmoderns* o el que sigui d'ençà de *Le nouveau roman* ha escrit res que pagui o mereixi, ja no dic comparar-s'hi, sinó posar-se-li al costat. Aquest també fóra un bon exercici per a fer venir ganes... de tornar a llegir bona literatura.

Segurament cal parlar d'un Dickens desconegut del gran públic al que fins ara només havia tingut accés a les obres diguem-ne clàssiques: *Les aventures d'Oli-ver Twist* o *Els papers pòstums del Club Pickwick*. De fet el lector català va tenir ocasió de trencar el cercle quan fa uns anys es va recuperar la traducció que Josep Carner va fer de *Grans esperances* (a Proa). Ara ens arriba aquesta altra història a cavall de París, Londres i la Revolució Francesa i esperem que la cosa no s'acabi aquí. Entre tanta novetat literària que podem negligir sense cap càrrega de consciència, algú altre faria bé de publicar llibres que ajudessin a educar els gustos. I Dickens n'és un.

No se sap ben bé què resulta més admirable d'aquesta novel·la que va ser escrita immediatament abans de *Grans esperances*. Si el pròleg, com s'ha dit, ja és per ell mateix una veritable destil·lació de les millors essències literàries, el desenvolupament de la novel·la és un autèntic prodigi de mestria narrativa; un devessall d'enlluernadora creativitat estilística ben allunyada dels experiments de laboratori sense suc ni

RAFA GIL

bruc que anem arrossegant els darrers anys.

Una història de dues ciutats, però, no pot ser contemplada a la llum de l'anomenada novel·la històrica, malgrat que tot o una part important del que se'n explica té com a rerefons la Revolució Francesa i, fins i tot, que de vegades se'n facin unes vivíssimes descripcions. En aquest sentit resulta interessant comprovar l'actitud d'enuig de Dickens envers la Revolució Francesa i el que representa com a

esclat de les tensions acumulades durant un període històric concret. Tot i l'horror i el rebuig que això provoca a Dickens, l'escriptor mai deixa d'entendre els motius que van fer possible una semblant situació.

Aquestes descripcions de què parlo, però, sempre responen a una necessitat interna de la història que Dickens va descabdellant davant els nostres ulls. Vull dir amb això que el que compta de debò, per a l'estructura del llibre, és seguir el rastre dels diferents personatges en cadascun dels espais per on es mouen i com es va ordint la trama de la novel·la fins a tancar-ne el cercle definitivament damunt tots ells. Cap personatge, per lateral o menor que ens pugui semblar des d'un bon començament, ni cap dels seus actes, serà inútil per a les intencions del novel·lista. De mica en mica tots aniran encaixant com si d'un mecanisme de precisió es tractés. Però no és un mecanisme fred, indiferent; és un mecanisme que traspuja bells sentiments, ironies subtils i passions desfermades.

Marc Soler

El llibreter assassí de Barcelona

Ramon Miquel i Planas: *El llibreter assassí de Barcelona*. Edició de Josep Sarret. Ed. Montesinos, 1991. 224 pàgs.

Ben segur que algun lletraferit deu haver sentit parlar alguna vegada o potser deu haver llegit la història del bibliòman assassí escrita per Charles Nodier. Però no tothom qui ho hagi fet deu saber que la llegenda va tenir el seu origen no com a novel·la sinó com a report judicial. En efecte, el 1836 la revista jurídica *La Gazette des Tribunaux* presentà el text com si fos la crònica d'un fet real, enviada pel seu corresponent (anònim) a Barcelona. D'aleshores ençà, i fins a la versió coneguda de Nodier, la història de l'ex-monjo de Poblet que assassinava per recuperar els llibres que havia venut, va aparèixer —per bé que amb diferències— en revistes de França i d'Alemanya (*Le Voleur* i *Serapeum*) i va ser objecte de diverses versions, algunes de literàries, com la de Gustave Flaubert, intitulada *Bibliomania* (1836), i

RAFA GIL

altres de més periodístiques, com la que Jules Janin va publicar a *Le Livre* (1870).

Ramon Miquel i Planas, erudit i bibliòfil català, va recollir la llegenda i n'estudià les variants en un llibre que va veure la llum el 1928. Ara, l'editorial Montesinos ha recuperat el llibre de Miquel i Planas i l'ha actualitzat. El lector, doncs, té a l'abast un volum que estudia la gènesi, les fonts i les versions

d'aquesta curiosa història de bibliofília patològica. Segons Miquel i Planas, l'autor de la llegenda havia de ser un bibliòfil coneixedor de Barcelona, que va prendre com a referent literari el conte d'E.T.A. Hoffmann *La senyoreta de Scudery*, que tracta d'un argenter que en temps de Lluís XIV matava per recuperar les joies que sortien de les seves mans. Miquel i Planas, després de repassar-ne les possibilitats, acaba per atribuir l'autoria del relat anònim de *La Gazette* i, per tant, de la llegenda, al mateix Nodier.

Amb *El llibreter assassí de Barcelona* el lector té l'oportunitat d'aproximar-se a una llegenda creada al segle XIX com si es tractés d'un cas verídic, resseguir-ne l'evolució a través de les diverses aproximacions literàries i submergir-se en la màgia d'un dels pocs mites romàntics ambientats a Barcelona. La història d'aquell qui mata per recuperar el bé més preat, en versió bibliofílica, serà una lectura plaent, sens dubte, per als bibliòfils, bibliòmans, bibliòlatres i altres espècies.

Joan Oriol Giralt